

Jozef Cíger Hronský

JOZEF MAK

Jozef Cíger Hronský, spisovateľ, ktorý dokázal „skákať“ z jedného literárneho žánru do druhého. Veď jedine skutočný umelec dokáže napísať rozprávky s veľkou dávkou fantázie, povesti, ktoré sú obohatené o historické fakty a romány, ktoré predovšetkým úzko odzrkadľujú vnútorný život dedinského človeka.

Dedinskej tematike zostal Hronský verný aj vo svojom sociálne ladenom románe JOZEF MAK. Jozef Mak sa narodil ako nemanželské dieťa chudobnej vdovy a od detstva ho utláčal starší brat Jano, ktorý ho neskôr obral o snúbenicu, aj o novú chalupu. Makovi postupne umiera otec, matka, láska z mladosti Maruša a nakoniec aj vlastná žena Jula.

Rozmýšľal som nad tým, čo viedlo Hronského k tomu, že preniesol toľko tragédie do postavy Jozefa Maka. Boli to naozaj len sociálne pomery, ťažké časy v ktorých žil? Keďže nepatrím medzi tých pravých literárnych nadšencov, chvíľu mi trvalo, kým som našiel medzi riadkami ukrytú aj inú tému – náboženský nádych diela. Na jeho vyjadrenie použil tajomnú postavu Ježiša Krista. Nasledujúcimi slovami mňa osobne autor upozornil na to, že nekresťanský život ženy, ktorá spáchala hriech bude potrestaný. Za jej skutok bude niešť bremeno na svojich pleciach práve Jozef Mak, ktorý bude bitý osudom hlava nehlava: *„Tu si, Jozef Mak? Tu. Neskoro som sa dostal k tebe na návštevu. Nemám už nič. ...Všetko som už rozdal. Ale, Jozef Mak, narodil si sa a nik ťa nečakal okrem materinho strachu, nik ťa nevítal,*

neobdarúval, nuž dám ti aspoň to, čo ešte mám. Dávam ti ukrižované ruky, tie mi ostali z tejto noci. Vezmi si ich a nehľadaj k nim ústa ani potom, keď budeš ľuďom rozumieť a keď ťa budú chcieť nahovoriť, aby si ústa od niekoho požadoval." (str.6)

Aj ďalšie riadky nás presviedčajú, že náboženská viera, hoci nie je ústredným motívom, je súčasťou tohto diela. Veď kto by sa bál sochy Panny Márie? Jedine hriešny človek. Akoby chcel odkázať všetkým čitateľom, že len poriadny kresťan môže viesť spokojný život: *„Zdalo sa mu, že Panna Mária má deravé líca, zato sa jej bál a z voskového úsmevu Panny tiekla naň hrôza.*" (str.12)

Aj napriek tomu, že hlavná postava v diele duševne dozrieva, tá socha, ktorej sa nadovšetko bál, stáva sa pre neho *„bútlavou vrbou"*, autor Joža Maka ponechal v úlohe trpiteľa až do konca knihy. Akoby mu nechcel odpustiť nielen matkin hriech, ale aj to, že klamal Boha tým, že predstieral lásku k svojej žene, ktorú vlastne zo začiatku iba povinne trpel vedľa seba. Podľa Hronského, utrpenie robí človeka pokornejším, ľudskejším, lepším a hlavne duchovnejším: *„Trp, Jozef Mak. Človek-milión si, nuž vydržíš všetko, keďže nie je pravda, že najtvrdší je kameň, najmocnejšia je oceľ, ale pravda je, že najviac vydrží na svete obyčajný Jozef Mak.*" (str.206)

Možno je na svete milión ľudí ako zrníčok maku, ktorých osud je podobný hlavnej postave, ale nie som osobne presvedčený, že utrpenie vedie k mravnej očiste človeka, tak ako vo svojom diele chcel podľa mňa poukázať Hronský.

Hronský, J. C. : JOZEF MAK. Bratislava : PERFEKT, 2002.